

Egymással, nem egymás ellen

A Nemzeti Színház Kaszás Attila Termében lép színre szeptember 11-én a Cinka Panna Cigány Színház a Jelen/lét Nemzetiségi Színházi Fesztivál keretében. A Vegyesházasság című egyfelvonásost Vas-Zoltán Iván alkalmazta színpadra, és ő rendezi.

Fekete Péter kultúráért felelős államtitkár: "Nincs még egy olyan ország Európában, amely ilyen tisztelettel viseltetne a szomszédos országos és a területünkön élő nemzetiségek kultúrája iránt. Csak akkor tudjuk elfogadtatni a mi kultúránkat Európában, ha megtaláljuk szomszédaink kultúrájában az értéket – hangsúlyozta, hozzátéve: Magyarország összességében 16 nemzetiségi színház fenntartását támogatja több száz millió forintos költségvetéssel."

A MAGYAR NEMZETISÉGI SZÍNHÁZAK JELEN/LÉT FESZTIVALJA

A Vegyesházasság című egyfelvonásost Vas-Zoltán Iván alkalmazta színpadra, és ő rendezi, vele készült az alábbi beszélgetés.

A mű címe, egyben a tartalma is – mondja Iván. - Eredetileg ez egy horvát színdarab, amelyet Ruzs Milán kollégám adaptált magyar viszonylatokra, amit, a mi adottságainkhoz igazodva, erősen át kellett dolgozni. Bizonyos fokig újraírtuk a darabot. Ez a szándék abból fakad, hogy ez egy elég komplex probléma Magyarországon. Mit jelent az, ha valaki a kisebbséghez tartozik, mit jelent negyedszázadon át emigrációban élni, mennyire marad meg az ember magyarsága, hogy alakul az a házasság 25 éven át, milyen változáson megy át annak a családnak a sorsa, ahol az egyik fél részben cigány, a másik fél

részben zsidó, és bármennyire is igyekeznek, kapcsolatuk rengeteg konfliktust hordoz.

A színlapon az áll, hogy komédia. Lehet a műfaja komédia egy efféle fájdalmas történetnek?

Hogyne. A komédia pontosan ebből a nagyon gazdag problémakörből adódó, rengeteg ellentmondásból, különbözőségekből fakad.

Miközben azért mintha valami fojtogatná az ember torkát...?

Időnként igen. Van története, van drámája, van sorsa ennek a párnak. Itt olyan problémák merülnek fel, amelyen az ember időnként elkomorodik és elgondolkodik, hogy is kerülhet valaki ilyen helyzetbe...

A vegyesházasság a cigányság és más nemzetiségek között ismerős lehet a nézőnek.

Ez egy része a dolognak. De nem csak erről szól a darab. Ott van a csavarás benne, hogy ez a házaspár Svájcban él majdnem 25 éve. Ám a gyerekeik, akik már ott születtek, vajon mennyit örökölnek a szüleik magyarságából, cigányságából, zsidóságából? Ezekből az identitásokból hol és hogyan lehet élni?

Ha a rendező és színpadra adaptáló ugyanaz a személy, abban az a jó, hogy az egyik tud süggni a másiknak...

Igen. Miközben írtam, már láttam a színpadi megoldásokat. Itt a gondom inkább az volt, hogy nagyon rövid idő alatt kellett elkészülni vele, más részt ez egy nagyon gazdag, bonyolult és összetett téma, ebben rengeteg érzékenység van. Ha az ember hibázik, tehát úgy nyúl hozzá, hogy nem elég tájékozott, esetleg elfogult vagy szélsőséges, akkor ezzel nagyon sok embert megsérthet, megbánthat. Azt próbáltuk megfogalmazni, hogy a megértésen és elfogadáson alapuló együttélés lehet csak a cél. Nekünk magyaroknak ilyen a sorsunk, és lehetőség szerint inkább egymással, mint egymás ellen kellene élni.

Évtizedek óta nem dolgozol állandó társulatban. A szabadúszó létforma elvesz az emberből vagy hozzáad?

Évtizedek óta vezetek egy színiiskolát, és a rájuk épülő színházi társulatot. Sok állandó munkatársam van, még ha nem is részesülünk állami támogatásban. Egzisztenciálisan persze nehéz helyzet. Meg kell oldani. Mentálisan abszolút felszabadít. Az egy nagyon fontos dolog, hogy az ember a lelkiismeretével többnyire szinkronban van. Tehát azt vállalom, amit akarok, és nem kell a véleményemet elrejtteni. Meg tudom magam fogalmazni, úgy, ahogy szeretném.

Új bemutatóra készül Jónás Judit

Még főiskolás korából ismerem Juditot. A múlt századból. Akkoriban a Főiskola maga volt a színészi ábrándokat kergető ifjúság Mekkája, amelyet az ezredfordulón

SZFE-re kereszteltek át. Onnan került Judit harmadéves főiskolásként szakmai gyakorlatra a Vígszínházhoz. Nem véletlenül. Az újlipótvárosi teátrum igazgató-főrendezője, Marton László volt az osztályfőnöke. E sorok írója akkoriban szintén a színpadon tartózkodott. A takarásban. Az ügyelőlőpultnál. Onnan néztem egy vidám, kicsattanó életkedvű színinövendék első szárnypróbálgatását. Hallhattam jellegzetes kuncogását vagy kacagását épp úgy, mint a huncut szeme mögé rejtett bánatot.

Most meg, itt állok a Cinka Panna Cigány Színház bérelt próbatermében, cirka harminc évvel később és figyelem őt. A Vegyesházasság című zenés komédiát próbálják. A Jelen/lét Nemzetiségi Színházi Fesztiválon lesz a bemutatója, a Nemzeti Színházban. Az asszisztens segít laptopról a szövegmondásban. Nagyon kéne egy sűgő, de nem találnak egyet se, aki ráér. Az összes pesti sűgő foglalt a színházi (évad)nyitás nyüzsgő, koraőszi révületében. Én csak biztató szavakat tudnék neki sűgni, amivel nem sokat ér. Ezt már onnan tudom, hogy engedélyt kaptam egy pár perces interjúra. Judit rögtön a közepébe csap.

„Ez ugye egy kétszereplős darab. Most ismerkedünk vele. Hiába kérdezel, nehéz bármit is mondani vagy előre jósolni. Jutalomjáték? Nem tudom. Magam is kíváncsi vagyok rá, hogy mit hozunk ki belőle”.

Próbálok vitatkozni vele, mondván, ez a történet, különböző nemzetiségű, más etnikumhoz tartozó, más vallású emberek házasságáról, összekapaszkodásáról, harcairól szól. Vagyis rengeteg érzélem kifejezésére ad lehetőséget a színésznek. Sok arcát tudja megmutatni.

Judit nem megy bele a csapdába.

„Még csak a rendelkező próbán vagyunk túl. Amire te gondolsz, a szerep kibontása, az még később jön. Egyelőre annyit tudunk, hogy egy házaspár a 25. házassági évfordulóját ünnepli egy svájci hotelszobában, ahol visszatekintenek a múltra. S mivel több idősíkban játszódik a darab, többek közt az is megoldásra vár, hogy a huszonéves alteregómat, hogyan fogom megeleveníteni”?

Judit színpadi partnere, a férjet alakító D. Horváth Károly a privát életben is a társa. Segít ez? - kérdem. - Például a konyhában ebédfőzés közben végszavazhattok egymásnak.

Judit felkacag. Rázza a fejét.

„Nem jó, mert akkor melyikünk nézi a szöveget? Már azon összevitázunk, hogy én nézem a te szövegedet, vagy te nézed az enyémet? Meg aztán egy idegen színésszel valahogy szemérmesebben csiszolódik össze a jelenet, velünk ez másképpen történik. Szóval fele részben előny, fele részben hátrány a magánéleti kapcsolat”.

Beszélgetésünkéből természetesen nem maradhat ki, a Cinka Panna Cigány Színház, amelynek ő a művészeti vezetője, gazdasági igazgatója, közönség szervezője, társulata és még folytathatnám a sort.

„Egy hagyományos kőszínházban a gazdasági, szervezési, üzemeltetési feladatokat az arra létrehozott osztályok látják el. A mi színházunkban a kellékek beszerzéstől a sajtóval való kapcsolattartáson át a pályázat megírásáig vagy a vendégművészek

meghívásáig, minden az én reszortom. Sok színésszel dolgoztunk már, de az anyagi lehetőségeink határozzák meg, hogy kiket tudunk hívni”.

Amikor arról kérdezem, hogy – alternatív színház lévén - a pályázatokon elnyert támogatások biztosítják-e a folyamatos működést, Judit láthatóan elszomorodik.

„Szó sincs róla. Szerencsére minden évben azért tartunk egy új bemutatót. Kettőt már ritkábban sikerül. A legborzasztóbb az egészben, hogy soha nem tudjuk, mi lesz holnap. Ha nagyon csúnyán akarok fogalmazni, a pályázó színház afféle kéregető színház. Majdhogynem koldulunk. Hogy életben maradjunk”.

Végül szóba kerül az előadás rendezője, Vas-Zoltán Iván. Aki régi kedves pályatársa, barátja.

„Harmincvalahány éve ismerjük egymást. Annak idején Ő szerződött Pécse, ahol több darabban is rendezett. Aztán elváltak útjaik. De ha valami problémám volt, ha bármikor felhívtam, mindig önzetlenül segített. Iván egy nagyon tehetséges ember. Nem csak rendezőként, íróként is. A tavalyi Jelen/lét Fesztiválon szereplő produkciónkat, egy roma kabarét szintén ő írta és rendezte”.

Többet nem merek kérdezni. Érzem Vas-Zoltán Iván enyhén szúrós pillantásából, hogy lejárt az idő. A próba folytatódik.

[Kiss Péter]